

Filatelistische elementen

Deel 27: Slot

De twaalf filatelistische elementen zijn besproken. Na de inleiding in november 2009 verscheen er in de vijf jaren 2010 tot en met 2014 in elk nummer van THEMA een aflevering. Nu nog, ter afsluiting, enkele aanvullingen (met veel dank aan de mensen die gereageerd hebben op deze artikelenreeks), een laatste woord en het totale overzicht.

Épreuves

In aflevering 3, 'Ontstaan en druk', zijn onder andere ook ontwerpen en proeven aan de orde gekomen. Hierbij is niet expliciet ingegaan op

de 'épreuves' van (met name) Franse zegels. Er zijn nogal eens vragen over wat in dat opzicht al dan niet verzamelaarwaardig is. Er zijn (teminste) vier types *épreuve* te onderscheiden:

* *épreuve d'artiste* (1) (met handteke-

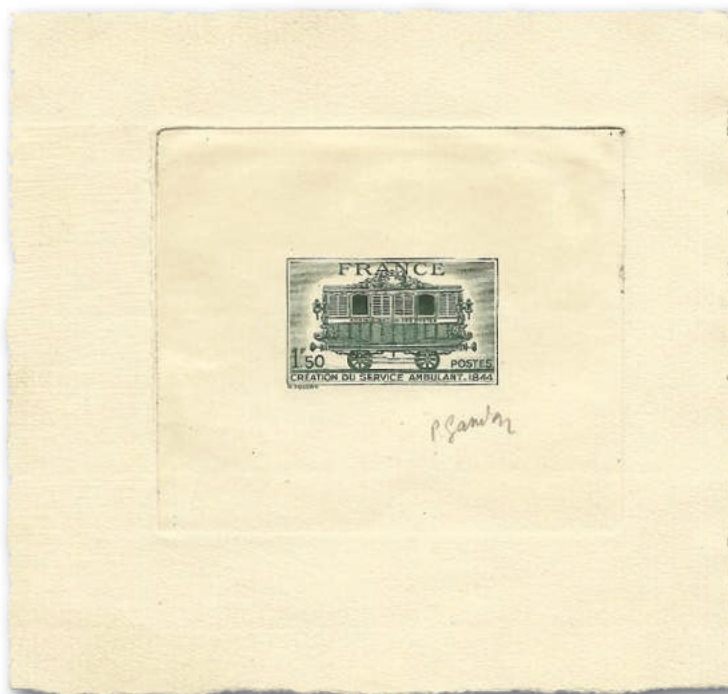
ning, zonder gaten, geen gedrukte tekst);

* *épreuve de réception* (2) (bruine proefdruk, met gaten, geen handtekening, geen gedrukte tekst, zeer zeldzaam);

* *épreuve de couleur* (3) (met gaten, met potloodmerk van het kleurnummer, geen gedrukte tekst);

* *épreuve de luxe* (4) (met gaten en wel een gedrukte tekst).

Aan de officiële thematische richtlijnen voldoen de eerste drie typen, de *épreuve de luxe* (dus met een gedrukte tekst) voldoet niet en behoort niet te worden getoond in een tentoonstellingsverzameling.

1

2

3

4

5

6

8

7

9

Samenhangende zegels

In aflevering 6 is gesproken over samenhangende postzegels. Daarbij is een bijzonder fenomeen niet besproken: er bestaan samenhangende zegels van verschillende landen. Van zegels dus die voor een goed gebruik losgescheurd moeten worden, omdat de ene zegel in het ene land geldig is en het andere zegel in het andere land (5).

UPU-landen

Al eerder, namelijk bij aflevering 9, is gemeld dat in aflevering 7 enkele landen zijn opgesomd die schadelijke, dus niet-verzamelwaardige, postzegels uitgeven. Dat betreft zegels van landen die geen lid van de internationale Postorganisatie, de UPU, zouden zijn. Postzegels van een land dat geen UPU-lid is, zijn niet geldig in het internationale postverkeer. Ten onrechte is in aflevering 7 'DPR' (= Noord-Korea) genoemd als niet-lid van de UPU. Thans zijn 192 landen lid van de UPU, waaronder ook Noord-Korea. Zuid-Soedan is het jongste lid. Een land dat geen lid is van de Verenigde Naties, kan geen UPU-status krijgen. Zo is Taiwan sinds 1972 geen UPU-lid meer, omdat het lidmaatschap van de VN overging van Taiwan naar China. Sinds 1972 wordt de Taiwanese post omgeleid via Japan. Er zijn overigens vier landen van de Verenigde Naties die geen lid zijn van de UPU: Andorra,

10

de Marshall Eilanden, Micronesië en Palau. Andorra heeft geen eigen postdienst, maar er is een Frans (6) en een Spaans (7) postkantoor die beide zegels van Andorra uitgeven. Voor de andere landen wordt de post verzorgd door de VS.

Persoonlijke postzegels

Aflevering 8 betreft persoonlijke postzegels. Daar is onder het kopje "Reglement" vermeld: "De persoonlijke, van een afbeelding logo en/of tekst voorziene postzegels, velletjes en postzegelboekjes die door TNT-Post zelf zijn of worden uitgegeven, zijn in alle tentoonstellingsklassen te gebruiken (13)." Dit is correct, alleen staat er de verkeerde afbeelding bij afgebeeld. Deze afbeelding 13 is een particuliere persoonlijke zegel die niet in een tentoonstellingsverzameling mag worden opgenomen (8). Zegels uit het door TNT-Post in 2003 uitgegeven velletje van tien zegels

kunnen dus wel worden gebruikt, zoals de zegel van toenmalig premier Balkenende (9). Overigens, maar dat is wat anders, is het opnemen van de getoonde zegel af te raden, vanwege de niet fraaie afstempeling. Zorg voor een beter exemplaar!

PAP

In aflevering 9 is vermeld dat in verschillende landen regelmatig regionale poststukken worden uitgegeven, vaak met mooie thematische afbeeldingen op de enveloppe. Afgebeeld is een Franse voorgefrankeerde envelop, ook wel genoemd een 'PAP' (= *Prêt-à-poster*) (10). Over het wel of niet thematisch kunnen gebruiken van een PAP zijn in 2001 lezenswaardige artikelen verschenen in Thema 2001-2 en Themaphila van december 2001 (36e jaargang nr. 170) van de hand van Daan Koelewijn resp. van Koenraad Bracke. Inmiddels zijn we vele jaren verder en zijn ook nieuwe varianten

filatelistische elementen	soorten/vorm	aflevering	titel
-	-	1 (2009-5)	inleiding
-	ontwerpen, proeven, drukfouten, foutdrukken	3 (2010-2)	ontstaan en druk
-	schadelijke uitgiften*, sluitzegels*	7 (2011-1)	verzamel-waardigheid
1	postzegels	4 (2010-3)	algemeen
	permanente zegels, semi-permanente zegels, bijzondere zegels (algemeen), portzegels, dienstzegels, perfins opdrukken	5 (2010-4)	de zegel zelf
	blokken, strips, doorlopers, tête-bêche	6 (2010-5)	los en samenhangend
	persoonlijke en bedrijfspostzegels	8 (2011-2)	persoonlijke zegels
	lokale en regionale postzegels	9 (2011-3)	lokale post(bedrijven)
	miniaturvellen, tabs	10 (2011-4)	vellen, velranden en tabs
	militaire zegels, geïnterneerdenzegels	16 (2012-5)	militaire- en oorlogspost
	port betaald-zegels*	17 (2013-1)	ongefrankeerd
	scheepszegels*, brandkastzegels	19 (2013-3)	scheepspost
	spoorwegzegels*, spoorwegdienstzegels, busvrachtzegels*	20 (2013-4)	treinpost
	luchtpostzegels	21 (2013-5)	luchtpost
	telegraafzegels, telefoonzegels	22 (2014-1)	telegrammen
2	postzegelboekjes	11 (2011-5)	postzegels in boekjes
3	automaatstroken	12 (2012-1)	automaatstroken
	type automaat, cijfers, thema, loket- en balie-frankeermachinstempels		
4	stempel-frankeringen	13 (2012-2)	frankeer(machine)-stempels
	baarfrankering en overige stempelfrankering		
5	frankeertarieven	14 (2012-3)	frankeertarieven
	binnenland, buitenland, gewichtsklasse, bijzondere tarieven		
6	portvrijdom	15 (2012-4)	portvrijdom
	dienstpost, Koninklijk Huis, kerken, braillepost	16 (2012-5)	militaire- en oorlogspost
	veldpost, krijgsgevangenenpost, geïnterneerdenpost	17 (2013-1)	ongefrankeerd
	abonnement, port betaald, betaald antwoord*		
7	poststukken	2 (2010-1)	EO-filatelia
	voorfilatelie (EO)	9 (2011-3)	lokale post(bedrijven)
	stads- en regiopost	18 (2013-2)	brieven, FDC's
	brieven, eerstedagenveloppen	19 (2013-3)	scheepspost
	scheepspoststukken	20 (2013-4)	treinpost
	treinpoststukken, bus- en trambrieven	21 (2013-5)	luchtpost
	luchtpoststukken, ballonpost, katapultpost, Zeppelinpost, raketpost*, ruimtevaartpost*		
	telegrammen, sloopstelegrammen, kaarttelegrammen, radiobrieven, airgraph, v-mail	22 (2014-1)	telegrammen
	maximumkaarten, kinderbedankkaarten*	23 (2014-2)	maximumkaarten
8	postwaardestukken	20 (2013-4)	treinpost
	spoorwegbriefkaarten	21 (2013-5)	luchtpost
	aerogrammen (luchtpostbladen)	24 (2014-3)	postwaardestukken
	voorgefrankeerde enveloppen, postbladen, briefkaarten, adreswijzigingskaarten, telefoonwijzigingskaarten, arbeidslijsten, krantenbandjes, antwoordcoupons		
9	vernietigingsstempels	18 (2013-2)	brieven, FDC's
	eerstedagstempels	19 (2013-3)	scheepspost
	scheepsstempels	20 (2013-4)	treinpost
	treinstempels, tramstempels	25 (2014-4)	vernietigingsstempels
	handstempel, rolstempel, machinestempel, na-afstempeling, voorafstempelingen (precancels), puntstempel, dagtekenstempel, gelegenheidsstempel, napost-stempel, stempelvorm		
10	verzend-aanduidingen	26 (2014-5)	post- en verzend-aanduidingen
	drukwerk, aantekenen, expresse (ook: vederbrief), rembour, ongefrankeerd, luchtpost, SAL post, A of B post, ballonpost, blikkenpost, braille, breekbaar, chemie, EMS, aangegeven waarde, ontoereikend		
11	post-aanduidingen	26 (2014-5)	post- en verzend-aanduidingen
	adres onbekend, retour afzender, geweigerd, bestellerstempel, postcodering, censuur, breekbaar, postcode onjuist, douane, te beporten, verbinding verbroken, (streepjes)coderingen, rampenpost		
12	velranden	10 (2011-4)	vellen, velranden en tabs
	miniaturvellen, grotere eenheden, telcijfers, kniptekens, drukkersmerken		

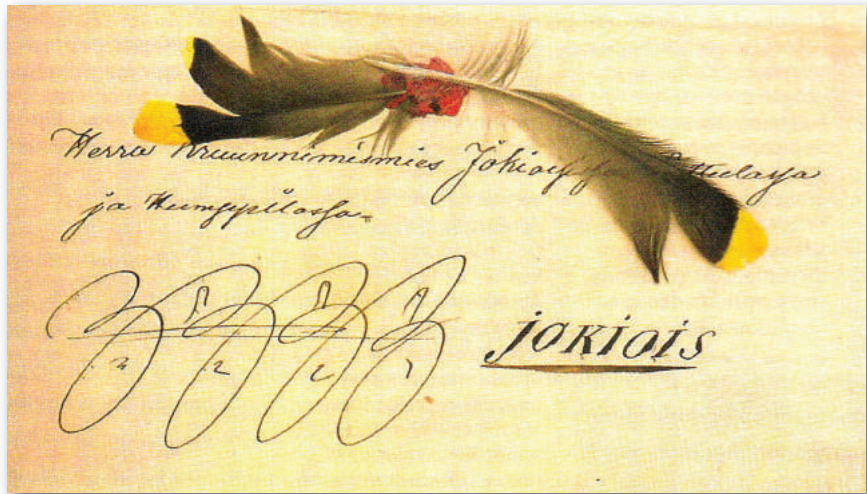
van PAP's verschenen. In een van de komende afleveringen van Thema zal afzonderlijk aandacht worden gegeven aan het, naar huidige inzichten, mogelijk thematische gebruik van PAP's.

Vederbrief

In de vorige aflevering, nummer 26, is een vederbrief afgebeeld (11). Deze afbeelding was, zoals aangeven, overgenomen uit het Maandblad Filatelie van december 2013. De brief bevindt zich in de collectie van Damian Läge, bestuurslid van de MGO (*Motivgruppe Ornithologie*). In het tijdschrift van de MGO nummer 133 van maart 2012 heeft een zeer uitgebreid artikel over vederbrieven gestaan: één van de afbeeldingen (tevens omslagafbeelding) was van deze bewuste vederbrief. Het artikel in Filatelie bevat een fout die ik klakkeloos heb overgenomen: "het zijn de veren van een zijdezwaan". Het woord "zijdezwaan" is een onjuiste vertaling van het woord "Seidenschwanz". Er werd door mij echt gepronkt met andermans veren:

Tabel:

* Deze soorten/ vormen zijn voor de volledigheid opgenomen, maar zijn in het algemeen niet toegelaten om te gebruiken in een thematische tentoonstellingsverzameling.

11

een *Seidenschwanz* is geen zwaan, maar een pestvogel!

Het laatste woord

De filatelistische elementen zijn toegelicht met een groot specifiek accent vanuit de thematische filatelie en met voorbeelden en toelichtingen primair vanuit de Nederlandse situatie. Er valt natuurlijk nog veel meer te zeggen vanuit andere specialisaties binnen de filatelie of vanuit buitenlandse stukken. Getracht is alles zo objectief mogelijk te beschrijven, maar soms zijn persoonlijke opvattingen onvermijdelijk. Er kunnen ook andere meningen zijn over hoe bepaalde stukken zouden moeten worden beoordeeld. De internationale reglementen voor de (thematische) filatelie veranderen ook. Wat eerder

streng verboden was, wordt later oogluikend toegestaan, of wordt volledig geaccepteerd.

Zoals beschreven zijn er feitelijk veel meer dan twaalf filatelistische elementen die bruikbaar zijn bij tentoonstellingsverzamelingen. In de (thematische) filatelie zijn veel nog onontgonnen gebieden. Ook thema's die meermalen aan bod zijn gekomen, kunnen steeds vanuit een ander standpunt belicht worden.

Ik heb met veel plezier aan deze rubriek gewerkt, ik hoop dat u hem met veel plezier hebt gelezen. Zo hoort het ook in een hobby: er plezier aan beleven. Dus: heel veel plezier toegewenst met het aanleggen en voortdurend aanvullen en verbeteren van uw verzameling! <